

Refugee Child's Journey: Examination of the Book Titled "Benjamin Loves Anna" in Terms of Some Variables

Erkan ÇER ^{1*}, Büşra DURSUN ², Beyza Nur GÖREN ³

¹ Faculty of Education, Amasya University, Amasya, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3589-6604

² Graduate School of Social Sciences, Amasya University, Amasya, Türkiye, ORCID: 0009-0003-8337-949X

³ Graduate School of Social Sciences, Amasya University, Amasya, Türkiye, ORCID: 0009-0007-0832-9918

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the book "Benjamin Loves Anna", written by Peter Härtling based on his life story, in terms of some variables. In this respect, the book examined first focuses on the life story of Peter Härtling. Author, II. Having to constantly migrate during his childhood due to World War II, being a refugee child everywhere he went, and his sad childhood were also reflected in the books he wrote. In the book, the author explains the love, affection, migration and refugee issues that exist in life by reducing them to the child's level. After examining the author's life, the content of the book "Benjamin Loves Anna" is given. Secondly, an interview with the translator of the book, Prof. Dr. Necdet Neydim about the book is given. Finally, the book examined was evaluated in terms of child reality principles. As a result, the book "Benjamin Loves Anna" is a work that is free from ideological messages, focuses on the emotional needs of children, and helps children understand complex issues such as migration and refugeehood. This study shows that the subjects of love, migration and refugee, which are not preferred in children's literature, are also in children's literature. Based on this study, multi-literature works addressing different age levels should be examined on topics such as "love, migration and refugee".

Keywords: Love, affection, migration, refugee, child reality

Type: Research

Article History

Received: 11.03.2024

Accepted: 24.03.2024

Published: 26.03.2024

Corresponding Author:

erkan.cer@amasya.edu.tr

Mülteci Çocuğun Yolculuğu: “Benjamin Anna’yı Seviyor” Başlıklı Kitabın Bazı Değişkenler Bakımından İncelenmesi

Erkan ÇER ^{1*}, Büşra DURSUN ², Beyza Nur GÖREN ³

¹ Eğitim Fakültesi, Amasya Üniversitesi, Amasya, Türkiye, ORCID: 0000-0003-3589-6604

² Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya Üniversitesi, Amasya, Türkiye, ORCID: 0009-0003-8337-949X

³ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Amasya Üniversitesi, Amasya, Türkiye, ORCID: 0009-0007-0832-9918

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, yazar Peter Härtling’in yaşam öyküsünden yola çıkarak yazdığı “Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabının bazı değişkenler bakımından incelenmesidir. Bu yönüyle, incelenen kitapta ilk olarak Peter Härtling’in yaşam öyküsü üzerinde durulmuştur. Yazarın, II. Dünya Savaşı nedeniyle çocukluğunda sürekli göç etmek zorunda kalması, gittiği her yerde mülteci çocuk olması ve yaşadığı hüznü dolu çocukluk yılları yazdığı kitaplara da yansımıştır. Yazar, yaşamda var olan aşk, sevgi, göç, mülteci konularını kitapta çocuğun düzeyine indirgeyerek anlatmıştır. Yazarın yaşamı incelendikten sonra “Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabının içeriğine yer verilmiştir. İkinci olarak kitabın çevirmeni Prof. Dr. Necdet Neydim ile kitap hakkında yapılan söyleşi verilmiştir. Son olarak incelenen kitap, çocuk gerçekliği ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabı, ideolojik iletilerden arınmış, çocukların duygusal gereksinmelerine odaklanan ve çocukların göç ile mültecilik gibi karmaşık konuları sezinlemesine yardımcı olan bir yapıttır. Bu çalışma, çocuk edebiyatında çok fazla yeğlenmeyen aşk, göç ve mültecilik konularının çocuk edebiyatında da kullanılabileceğinin önemini vurgulamak ve çocukların duygusal gelişimine nasıl katkı sağlanması gerektiğini ortaya koymak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmadan yola çıkarak farklı yaş düzeylerine seslenen çocuk edebiyatı yapıtları “aşk, göç olgusu ve mültecilik” gibi konular üzerinden incelenmelidir.

Anahtar Kelimeler: Aşk, sevgi, göç, mülteci, çocuk gerçekliği

Tür: Araştırma

Makale Geçmişi
Gönderim: 11.03.2024
Kabul: 24.03.2024
Yayınlanma: 26.03.2024

Sorumlu Yazar:
erkan.cer@amasya.edu.tr

GİRİŞ

Peter Härtling'in Yaşam Öyküsü

Peter Härtling'in yaşamı II. Dünya Savaşı nedeniyle göç ve zorunlu yolculuklarla başlar. Bu nedenle yazarın uğradığı, kısa sürede olsa yaşadığı her ülke, her şehir onun yaşamında iz bırakmıştır. Yazarın yaşamından söz ederken bu ülkeler ve bu şehirlerle ilgili bilgi vermek, yazarın anlaşılmasına katkı sağlayacaktır.

Görsel 1. Peter Härtling'in çocukluk resmi

Almanya: Chemnitz

"Mülteci çocuk, erken yaştaki mülteci, genç bir gazeteci, başarılı bir editör, yayın yönetmeni, çok okunan ödüllü bir yazar Peter Härtling, 13 Kasım 1933'te Chemnitz'de doğdu" (Charvátová, 2017). Annesi Erika, babası Rudolf Härtling'dir. Çocukluğunda yaşadığı ortam sonraki yaşamında sürekli hasretini çektiği ortamdı. Çocukluğunda anne-babasının evindeki atmosfer tam ona göre idi. Yazar, doğduğu yer için: "Her bölgenin bir zamanı vardır. Onunla aydınlanır, onunla kararır. Chemnitz, hiç görmediğim, doğduğum şehir" sözlerini dile getirir. Doğduğu evde bulunan bahçe onun için çocukluğunun mekânıdır. Bu mekân için "Başından beri bahçeler vardı, yürüdüm ince bacaklar üzerinde" sözünü kullanır (Monika, 2008). Onun için ev ile eş anlamlı olan bu sözcük (bahçe) genellikle çocukluk için bir metafor olarak

görülmüştür. Onun için bahçe, korumayı sağlayan, sığınak ve karakterlerin bir araya geldiği yerdir. Takvimler 1942 yılını gösterdiğinde bu mutlu bahçedeki yaşam son buluyor.

Çekya: Bohemya-Moravya (Reich Koruma Bölgesi)

Küçük Peter, herkese karşı çok mesafeliydi. Bu da onun dikkat çekmesine neden oldu. Nazi rejiminin gençlik örgütü Jungvolk arıyordu fakat Peter'in babası bu rejimi reddetti ve 1942 yılının baharında ailesini de alıp doğuya, Reich Koruma Bölgesine kaçtı. Baba Härtling'in Çek akrabaları hatta anne-babası da burada yaşıyordu. Aile birkaç ay kiliseler ve manastırlar şehri Brno'da kaldı. Bir süre burada yaşayan Härtling ailesi, büyükanne ve büyükbabayı da yanlarına alarak Olomouc'a taşındı.

Çekya: Olomouc

Olomouc'a taşınmalarının başlıca nedeni Peter'in babası Rudolf'un burada bir hukuk bürosu açmasıydı. Rudolf başarılı bir avukattı. Şubat 1943'te açtığı bürosunda Çekler ve Yahudilerle ilgileniyordu. Peter, buradaki yaşamından anılarında söz ederken kiliselerden, Minoritlerden, Capuchinlerden söz eder ve daha sonra yaşadığı hiçbir yerde böyle sesler olmadığını ekler.

Peter'in arkadaşları Hitler Gençliği'nin üyeleri idi ve genç Peter bu pozisyona, askeri yaşam tarzına hayranlık duyuyordu. Bu durumun farkında olan babası ailesini de yanına alarak Almanya'nın batısındaki Besatzungszone'a (İşgal Bölgesi) gitmeye karar verdi. Burada tamamen sivil bir yaşam başladı. Ancak daha sonra savaşta avukatlık hizmeti vermesi gerekçesiyle götürüldü. Babasız kalan Härtling ve ailesi, 1945 yılında Avusturya'ya göç etmek zorunda kaldı.

Avusturya

Zwettle

Härtling ve ailesi önce Avusturya'nın Zwettle şehrine yerleşti. Bu göç sırasında baba Rudolf Härtling'in Rus esir kampında öldüğü haberini aldılar. Takvimler Haziran 1945'i gösteriyordu. Aile buradan Viyana'ya kaçtı.

Viyana

"Peter'in annesi Erika tecavüze uğradı. Ardı sıra gelen bu trajik olaylara katlanamayan Erika, kocasının ölümünden beş ay sonra, henüz 36 yaşında canına kıydı". Härtling, 13 yaşında hem öksüz hem yetim kaldı. "Rüzgâra Karşı Yolculuk" kitabında "Anne, nehirden yüzerken boğuldu ancak saatler sonra sudan çıkarıldı." hikâyesi anlatılıyor. Bu doğrudu, anne ölmüştü fakat boğulduğu için değil. Aşırı dozda uyku haplarıyla kendini zehirlemişti. Üç gün boyunca ölüm döşeginde yattı. Peter ve küçük kız kardeşi Lore, yalnızca çaresizce izleyebiliyordu. Härtling'in normal yaşam umudu kalmamıştı. Bu zamanları şu sözlerle anlatır: "Normal ne anlama geliyordu? Bu kötü muamele görmüş, savrulan dünya nereye

normalleşti? Patinaj yaparak durma noktasına gelen dünya." (Härtling, 2005). Üç gün boyunca annesinin ölüm döşeğinde başında bekleyen yazarın o anları belleğinden atamadığı görülmektedir. "Üç gün boyunca sarsıldı, yüzündeki ter ve sümüğü sildik. Orada bundan daha büyük bir yakınlık yoktur. Bu kabul edilemez ve utanmazca. Bir tür nefes alışverişi ve deri" (Charvátová, 2017).

Küçük Peter öksüz ve yetim kalmıştı ama büyükannesi Elizabeth, iki teyzesi Lotte ve Käthe ve küçük kız kardeşinin bakımındaydı. Härtling'in yaşam öyküsü anlatılırken ardı sıra gelen göçlerde Brno'da yaşayan büyükanne ve büyükbabasının da onlara katıldığı, birlikte Olomouc'a gittikleri biliniyor. Büyükanne Viyana'da da Peter'in yanında fakat büyükbabadan söz edilmiyor. "Koltuk Değneği" kitabında şu gerçek olaylar ima ediliyor: "Yaşlılardan biri olan Bernarz Büyükbaba ölüyordu. [...] Beşinci haftanın sonunda Bernarz dedi öldü. Karısı ve diğer kadınlar ona sahipti. [...] Bir sonraki durakta Bednarz Büyükbaba trenden çıkarıldı. Karısı daha ileri gitmeyi reddetti." Peter Härtling, kitaplarındaki anılarından yola çıkarak yazıyordu. Oradan oraya göçebe bir yaşam süren Härtling, taşınma sırasında hiçbir şeyi hatırlamamayı tercih etse de kapsülleşmiş anılarının olduğunu söylüyordu. "Bir bebeğin ve yaşlı insanların ölümüydü bu" (Härtling, 2005). Bu anılardan yola çıkarak Härtling'in dedesinin bu zorunlu yolculuk sırasında öldüğü biliniyor.

Yeniden Almanya

Nürtingen

Almanya'ya giden tren normalliğe dönüş vaat ediyor. Härtling'in Nürtingen'e gelişinden sonraki yaşam öyküsü kitaplarında açıkça görülür. "Buna göre aile Nürtingen'e geldikten sonra Peter liseye başlar fakat eğitimini tamamlamaz. Büyükanne Elizabeth ve Käthe Teyze'ye Marktstrasse'de kalacak yer tahsis edilir." (Härtling, 2005). "Peter, liseyi bırakıp 1945-1955 yılları arasında Heinheimer Zeitung'da editör olarak çalıştı. Bu sırada sonradan eşi olacak Mechthild ve onun ailesi ile tanıştı. Sonrasında Mechthild ile evlendi ve bu evlilikten dört çocuğu oldu" (Güngör - Emer Kızılar, 2020). Aynı zamanda da ilk şiirlerini yazmaya başladı. 1967'de baş editör oldu. 1968'den 1973'ün sonuna kadar Frankfurt Main'daki S. Fiesher Verlag'ın yönetimine geçti. "1998-2006 Hörderlin Derneği Başkanı Härtling, 1973 yılında Mörfelden-Walldorf'a taşındı ve 10 Temmuz 2017'deki ölümüne kadar orada yaşadı." (Larsson, 2012).

Benjamin Anna'yı Seviyor Kitabının İçeriği

Görsel 2. Kitaptan görseller

Benjamin, her dördüncü sınıf öğrencisi gibi okuluna gidip geliyor, arada ödevleriyle arada da abisi Holger ile uğraşıyordu. Bu ders yılının başında öğretmenleri Bay Seibmann sınıfa yeni bir öğrenci tanıtmıştı. Anna altı aydır Almanya'da yaşıyordu. Daha önce ailesiyle birlikte Polonya'da yaşıyordu. Anna'nın her şeyi çok komikti, kot pantolon yerine eski moda uzun bir elbise giyiyordu. Benjamin ve Anna'nın ilk karşılaşması şöyle olmuştu: "Benjamin Anna'yı berbat buldu. Diğer öğrenciler de kikirdemeye başlayınca Bay Seibmann onları uyardı. Benjamin, Anna'nın sınıfa uymadığını düşündü, tepeden tırnağa onu sözdü. Tam o sırada başını kaldırıp Benjamin'e baktı Anna. Anna'nın kocaman kahverengi gözleri vardı, korkunç hüznü gözlerdi bunlar. Böyle gözler görmemişti şimdiye kadar Benjamin ve onları niçin hüznü bulduğunu da anlamış değildi."

Sınıftakiler Anna ile dalga geçmeye başlayınca Benjamin daha fazla dayanamadı. Anna'yı korudu. Bu sefer arkadaşları hep bir ağızdan Benjamin'in Anna'yı sevdiğini söylediler. Bu durum Benjamin'i daha da kızdırdı. Arkadaşlarıyla tartışmaya girecekken Bay Seibmann olaya müdahale etti. Sınıfı yatıştırdı ve durumun ne kadar normal olduğunu açıkladı. Bu durum hepimizin başına gelebilirdi, başka bir kente ve başka bir okula gidebilirdik. Durum böyle olunca Anna sessizliğe büründü. Oysaki Benjamin Anna'nın dikkatini çekmek istiyordu. Bunu nasıl yapacağını bilemeyen Benjamin bahçede oyun oynarken Anna'nın suratına topu fırlatıverdi. Sonunda Anna'yı ağlatabilmişti. Anna ağlıyordu, Benjamin cesaretini toplayıp onunla konuştu. Anna canı yandığı için değil; sevilmediği için ağladığını söyledi. Benjamin onu sevdiğini ağzından kaçırdı. Bunu söylemek istememişti aslında, kendine kızdı. Anna ne olduğunu sorduğunda da tekrar etmedi.

Ertesi gün Benjamin okula gideceği için belki de ilk kez heyecanlıydı. Aslında onu sevindiren Anna'nın da gittiği okula gitmekti. İlerleyen günlerde sohbet arasında Benjamin'in ağabeyi Holger, Benjamin'in bir kız arkadaşı olduğundan söz etti. Anne ve babası bu duruma çok sevindiler, Anna ile tanışmak istediler. Benjamin'in Anna'yı eve davet etmesini istediler. Oysaki Benjamin Anna'nın nerede oturduğunu bile bilmiyordu. Hem bunu öğrenmek hem de Anna'yı eve davet etmek için onu takip etti. Anna onu fark ettiğinde o da Benjamin'i ailesiyle tanıştırmak istedi. Kapıdan konuşup tanıştılar. Benjamin için kalabalık, farklı bir aile ve güzel olmayan bir ev ilginç gelmişti. Anna ona evini ve ailesini gösterecek kadar güvenmişti. Bu durum Benjamin ve Anna'nın romantik arkadaşlıkların başlangıcı oldu. İlerleyen günlerde Benjamin Anna'nın evine yemeğe gitti. Hiç bilmediği ilginç bir yemek yedi, Anna'nın ailesiyle tanıştı hatta Anna'nın sığınağını bile gördü. Anna orada kitap ve dergilerini rahatlıkla okuyabiliyordu. Burada ilk kez birbirlerinden hoşlandıklarına dile getirdiler. Onlar için güzel anlardı. İlerleyen günlerde Anna'da Benjamin'in evine misafir oldu. Arkadaşlıklar gittikçe ilerliyordu. Hatta Anna, Gerhard Amca ile bile tanışmış onlarla ufak bir geziye çıkmıştı. Birlikte yürüyüş yaptıkları, göle girdikleri eğlenceli bir geziydi bu. Her şey çok güzeldi. Ama bir gün Anna'nın iş arayan babası başka bir şehirde iş buldu ve oraya taşınmaları gerekiyordu. Anna gitti, Benjamin geride kaldı. Benjamin Anna'yı seviyordu. Ona hemen bir mektup yazmalıydı. Acaba onu ziyarete gelir miydi? Romantik arkadaşlıkları devam eder miydi?

PROF. DR. NECDET NEYDİM İLE PETER HÄRTLİNG'İN "BENJAMİN ANNA'YI SEVİYOR" KİTABI HAKKINDA SÖYLEŞİ

Sayın Hocam, yetişkinler için mi yoksa çocuklar için mi yazmak daha kolaydır?

Aslında her ikisi de kendi başına zorluklar içeriyor ama bence çocuklara yazmak çok daha zor. Yetişkinlere her şeyi yazabilirsin. Yetişkinlere yazarken herhangi bir frenin olmaz. Sizi frenleyecek "Ya bunu söylersem nasıl anlaşılır, sonucu ne olur?" şeklinde bir tartışma yapmanız gerekmez çünkü karşınızdaki sizin söylediğinizi ya anlar ya anlamaz. Anlarsa sorgular, değerlendirir, kabul eder ya da etmez ona kalmıştır. Yetişkin dünyasına yazmak, yazarın sınırlarını belirlemez tam aksine yazarın hem bilgi birikimini hem dilin vurgusunu, söylemini, biçimini yani bütün bunları özel bir alan olarak gerekli kılan ve kendi üslubu hiç olmayan yazarlar, kendini bir özgün bir yazar olarak kabul ettiremezler. Bunu mesela şiir dünyasına baktığımız zaman farklı yazarların, farklı dilleri, farklı ritimleri, farklı melodileri olduğunu bilirsiniz, görürsünüz. Orhan Veli'yi okurken:

"Hiçbir şeyden çekmedi nasırlı ayaklarından çektiği kadar,

Yazık oldu Süleyman efendiye." ifadesini duyduğunuzda Orhan Veli'nin sesini ve ritmini duyarsınız.

Bakın, başka bir şiir daha söyleyeceğim:

"Gözlerin gözlerime değince

felaketim olurdu, ağlardım.

Bir sevdiğin vardı, bilirdim" diyen şiir Atilla İlhan'ın sesidir o.

“Bütün renkler kirlenmişti,

Birinciliği beyaza verdiler.” deyince Özdemir Asaf’a yolculuğunuz gerçekleşir.

Hani:

“Karadutum, çatalkaram, çingenem.” diyen bir şiir Bedri Rahmi’dir.

Temel sorun o yazarın sorumluluğu, kendi üslubunu, ritmini, dilini, melodisini yaratmasıdır. Çocuğa geldiğiniz zaman çocukta ona söylediğiniz her şey hem kültürel bağlamda hem biyolojik anlamda kendini tamamlamamış bir varlıktan söz ediyoruz yani çocuk kültürel anlamda kendini tamamlamadığı için ona verilen her şey onun kültür dünyasının içine nüfuz edecek ve orada kalacaktır. Yanlış bir şey söylerseniz yanlış olarak kalacaktır. O nedenle ben hep şunu söylerim: Çocuğa “pardon” diyemezsiniz. Çocuğa pardon diyemeyeceğimiz için onu yanlış bir kültür dünyasının içerisine sokamazsınız ve ona yanlış bilgiler veremezsiniz. Çocuk onlarla büyür ve bundan 10, 15 ya da 20 sene sonra o kodlanmış başlıkla büyüyen çocuğun hayatın içerisinde yaptığı her yanlışın sorumlusu siz olacaksınız ve geriye dönük bunu keşfedecek olan insanlar olmayacaktır. Onun için şimdiden uyarmakta yarar vardır.

Tekrar söylüyorum, çocuğa “pardon” diyemezsiniz. Bu nedenle çocuğa seslenirken, çocuğa bir metin verirken, çocuğa bir davranışı öğretirken, o çocuğun hayatını, siz nasıl etkiliyorsunuz ve ona neler katıyorsunuz ya da kattığınız şeyler ileride nasıl geri dönecek bunların hesabını vermek zorundasınız. Bakın bunu “yetişkinler dünyası”na yapmak zorunda değilsiniz. O büyümüş zaten. Gidip başka bir şeye inanırsa inanır. Bir de bu piyasada o tür kitaplar da vardır: “Hayatınızı şöyle yaparsanız çok güzel yaşarsınız.” gibi tavsiye kitapları vardır. Fakat çocuk sizin kafanıza göre ele alacağınız, kafanıza göre biçimlendirebileceğiniz bir hamur, bir ağaç ya da bir mermer değildir. Bunu bilerek çocuğa davranmanız gerekir.

“Çocuk benim, istediğimi yaparım.” Bunu herkes günümüzde böyle söylüyor. Çocuk onların malı değil, çocuk anne babanın canıdır, hayatıdır. Hayatının anlamıdır. Devlet açısından baktığınızda da çocuk, o toplumun geleceğidir. O sorumlulukları böyle almak gerekir ve eleştirisini yaparken de bu metin bu topluma ne katıyor ya da bu çeviri bu toplumsal hayatın içerisine ne katıyor, çocuğa ne katıyor ya da ne eksiltiyor ya da kattığı şey geleceğe ne gönderdi, nasıl gönderdi acaba diye düşünülmesi gereken ve çok büyük sorumluluklar taşıyan bir alandır.

Neden bu kitabı çevirmek istediniz, neden “Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabı?

“Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabını çevirme nedenim, bir tepki. Bizde çok anlaşılmayan, kabul edilmeyen çocuğun dünyası ve çocuğun sevgisidir. 1992 yılıydı hatırladığım kadarıyla, tartışmalar çıkmıştı. Bir karar verildi ya da birileri bir fikir ileri sürdü. Dediler ki “Flört etmek ahlaksızlıktır.” Benim çocukluğumda, benim ilk aşkım dördüncü sınıfta önümde oturan kıvrır kıvrır saçlı Münire’ydi. Biz onunla çok güzel arkadaşlık, dostluk paylaşıyorduk. Ne bileyim o okulda kantin koluydu, o simit alırdı. Ben de onunla bahçeye çıkardım. Giderdik bir ağacın altına oturup yerdik beraber. Böyle bir arkadaşlıktı. Kalem paylaşırdık, silgi paylaşırdık, oturup konuşurduk. Benim karşı cinsle daha sağlıklı daha sakin

dingin ilişki kurmamı sağlayan geçmiş hayatımda en iyi arkadaşımды. Bakın, nasıl güzellikle anlatıyorum onu. O benim arkadaşım, sevdiğim bir arkadaşımды ve diğerlerinden ayrı bir yere koyduğum bir arkadaşımды ama onun oturduğu mahallenin çocukları bana kızmışlar. Bir gün okul çıkışında beni bekliyorlardı, linç edeceklerdi beni. Onları görünce ben “Anneee” diye eve koşuyorum. Ev de yakındı. Annem çıktı kapıya sonra onlara “Gözü körolasıcalar.” dedi, “defolun bakayım.” Sonra beni evde sorguya çekti ve hikâyemi öğrenince “Sen bu yaşta mı başlayacaksın bu yaramazlıklara!” deyip beni bir güzel patakladı. O da beni anlamamıştı. Oysa o benim hayatımda yani dördüncü ve beşinci sınıfta birlikte çok güzel arkadaşlık yaptığım bir arkadaşımды. Ayrı bir yere koyduğum, sevdiğim bir arkadaşımды. “Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabını o zamanda çevirme nedenim de bu.

“Flört etmek ahlaksızlıktır.” denilince “Ya kardeşim, çocukların bile aşkı vardır.” diye bu kitabı çevirdim. Zaten daha önce bu kitap elimde vardı çünkü Alman lisesi, Avusturya lisesi, İstanbul Erkek lisesi bu kitabı orta ikide öğrencilerine okutuyordu. O çocuklar da bu kitabı okuyup anlasın diye benim çevirmem gerekti. Aslında hep yani doğru anlatabilmekten derdim. Birtakım şeyleri sağlıklı paylaşabilecektim. Oturdum, çevirdim. Kendim için çevirdim ilk başta, sonra bizim sevgili Sakine Eruz, bir gün odada oturuyoruz -okutmanlar odasında, o zaman okutmandım. Sakine daldı içeri “Arkadaşlar” dedi. “Peter Härtling geliyor, kitabını çeviren arıyorlar. Çeviren var mı, biliyor musunuz?” “Ben çevirdim.” dedim. “Koş.” dedi AFA’ya. AFA yayınlacak. Hadi gittik AFA’ya. Hakikaten bir ay içerisinde yayınevi kitabı yayınladı, sonra Härtling geldi. Ben, Härtling’in o kitaptan başka, şiirlerini de çevirdim. Härtling’in şiirlerini okuduk beraber.

Benim temel amacım, bir çocuğun hayatında ayrı bir yere koyduğu karşı cins vardır. Yani kızsız erkek, erkekse kız çocuğu. Bu doğal bir şeydir. Bunu anlamsız kılmak, geleceğe darbe vurmaktır demektir. Neden geleceğe darbe vurmaktır demektir? Eğer siz o sevgiyi, karşı cinsi ayrı bir yere koymayı önemsemeyi öğrenemezseniz gelecekte yapacağınız tek bir şey vardır. Kadın ya da erkek sadece birbirlerine cinsel nesne olarak bakarlar. Kötü bir şey midir? Hayır değildir ama sadece böyle bakıyorsanız çok aşağılayıcıdır, çünkü bir kadın bir erkek için sadece cinsel nesne değildir. Hayat arkadaşdır, can yoldaşdır birlikte yürüdüğü yol arkadaşdır. Bütün bunları yakalayamazsınız, kavrayamazsınız yani daha doğrusu çocukluktan itibaren bunları böyle güzelleyemezseniz sonunda Ferhat dağı deler bilirsiniz ama Şirin öldü diye dedikodu çıkartırlar. Sevdiğini yitiren Ferhat, çekici havaya atıp altına kafasını tutar. Ya da sevgisizlik şiddeti beraberinde getirir. Bu nedenle çevirdim.

Sayın Hocam, Härtling “Benjamin ve Anna’nın ilişkisi için romantik bir arkadaşlık kavramı kullanıyor. Bu kitap, İsveç’te Almanca öğretiminde 9. sınıf öğrencileri için kullanılıyor. Ülkemizde çocuklar için kullanılabilir mi?

Uygulama sürecinde şöyle bir şey yapabilirsiniz. Härtling, bölüm bölüm yazmıştır kitaplarını. Bu kitapta giriş bölümünde Anna’nın sınıfa gelişi var. Anna’nın sınıfa gelişi çok önemli, hele bizim ülkemizde bugün hiçbir şekilde tartışmasız kullanılacak bir bölümdür. Amasya’da kaç tane Suriyeli var bilmiyorum. Onların çocukları, okula gidiyor mu bilmiyorum ama mutlaka vardır çünkü Türkiye’de birçok yerde yaşıyorlar. Suriyelisi var, Afgan’ı var, İranlısı var, Rus bile var. İstanbul’da Rus okulu var. Bir yabancı sınıfa geliyor ve öğretmen o

yabancıyı arkadaşlarına tanıtıyor. “Yeni bir arkadaşınız geldi, Anna adı.” ama çocuklar Anna’yı ilk gördüklerinde garipsiyorlar. Neden garipsiyorlar biliyor musunuz? Anna’nın saçları tek örgülü, ona Almancada “Zopf” denir yani tek örgü saç ve Anna’nın üstünde çiçekli entari var. Herkes onu o şekilde görünce garipsiyor. Çünkü Almanya eğitim sisteminde çocuklar, kot pantolon, kazak ve üstlerine spor hırka giyip okula giderler. Bu artık resmi kıyafet. Anna, o şekilde gelince sınıfa, bir kere kıyafet olarak kendilerinden ayrı, saç biçimiyle kendilerinden ayrı, görünüş olarak kendilerinden ayrı bir kız geliyor buna “tavuk kümesi kültürü” denir. Tavuk kümesi kültüründe, kümese yeni gelen tavuğu bütün herkes gagalar bu böyledir. Yabancı biri geliyorsa şurası yamuk, burası bilmem ne falan diye sürekli eleştirir. Herkes sonra yavaş yavaş iletişim kurulunca “Ha bunun da işte şöyle özellikleri bize benziyor.”, “Şunlar bize benziyor.” diye tanışma başlar ve tanışma sürecine girer. Oradan sonra uyum gerçekleşmeye başlar ama gagalananın da artık bir süre sonra gagalayabilecek özgürlük alanını kendine yaratabilmesi lazım. Bakın bu çok önemli bir şeydir. Anna öyle geliyor ve herkes garipsiyor, istemiyor hatta öğretmen ön sırada kızların yanına oturtuyor ama kızlar bakın kızlar kendi hemcinslerini yanlarında oturmasını istemiyorlar ve Anna sıranın bir başında otururken diğerleri sıranın öbür ucuna kayıyorlar. Yakın olmamak için. Bu aslında “ötekileştirme, yabancı işte başkasını sevmeme, yeni gelene karşı tepki” bir sürü şey söyleyebilirsiniz. O zaman bir kere ne yapıyorsunuz, göç meselesini bunun üzerinden tartışabilirsiniz. Yabancıyı tanımayı bunun üzerinden tartışabiliriz, ilişki ya da iletişim kurmayı bunun üzerinden tartışabilirsiniz çünkü Benjamin, bahçeye teneffüse çıktıklarında hatta ilk başta şöyle diyor: “Ya ne kadar hüzünlü gözleri var.” diyor bakın bu çok önemli. Bu aslında kendisinin ilk başta onunla kurduğu yani beğenebileceği bir şeyi bulma hamlesidir. Sonra teneffüse çıkıyorlar, teneffüste herkes oynarken Benjamin ne yapıyor Anna’nın alınına bir tane top patlatıyor. Anna, ağlamaya başlıyor.

Benjamin hemen koşuyor, centilmen çocuk:

-“Özür dilerim canını acıttım.”

Anna da diyor ki:

-“Hayır canım acıdığı için ağlamıyorum.”

Benjamin:

-“Niye ağlıyorsun o zaman?” diyor.

Anna:

-“Çünkü kimse beni sevmiyor.”

Bakın “Kimse beni sevmiyor” bu bizim hayatımızın içerisinde, sosyal ortamda öyle çok kafamızdan geçirdiğimiz cümledir ki “Kimse beni sevmiyor, kimse beni anlamıyor.” lafını çok söylemişizdir. Şimdi Benjamin ne yapıyor:

-“Ama ben seni seviyorum.”

Ondan sonra da elleriyle kulaklarını tıkıyor ve “Aaaaaa” diye bağırmaya başlıyor. Neden böyle yapıyor, çünkü şunu da söyleyebiliriz: “Erkekler kadınların karşısında karton aslandır,

korkaktır, karşı cinsle iletişim kurmada beceriksizdir." Kötü bir laf duyduğu zaman aşağılandığını zannedip hemen öfkelenen ya da işte vahşileşen bir varlık hâline gelebilir. Ama böyledir yani karşı cins karşısında bu tepkileri gösterebilir. Çünkü sosyal hayatın içerisinde gördüğü şey budur, örnekler bunlardır. Şimdi neden kulaklarını tıkayıp bağıyor? Anna'nın sesini duymak istemiyor çünkü olumsuz şeyler söyleyebilir, onu incitecek bir şey söyleyebilir. Sonrasında aralarında bir dostluk başlıyor.

Erkekler, ne yaparlar karşı cinsle iletişim kurmak için genellikle şiddet uygularlar, yani öfkelenmelerinde de şiddet vardır, sevdiklerinde de şiddet vardır. Ne yaparlar mesela kızların çantasını kaparlar ya da işte masasının üstünde duran defterini alır götürürler, saçlarını çekerler, elbisesini çekerler yani böyle hareketler yaparlar. Bu aslında "Benim seninle konuşmam lazım.", "Beni gör.", "Beni yabana atma." şeklinde bir iletidir. Aslında kız da "Salak şey." falan der, devam eder yoluna. Benjamin Anna'yı Seviyor'da da ilk bölümde geçen bu olaylar, karşı cinsle iletişim, ötekini tanıma ve kabul etme meselesi. Bunlar tartışılabilir çocuklarla çünkü biz aslında kendi toplum yapımız açısından da baksak biz de göçebe bir toplumumuz hâlâ mutlak yerleşmiş olup bir yerde, 5 kuşağı bir yerde yaşayan insan çok zor bulursunuz. Amasya'da yaşamaya devam edecekseniz. Amasyalı olan içinizde belki bir ya da 2 kişi vardır. Birçoğu zamanla yabancı olarak oraya yerleşiyor ve yani ne olacak bir sosyal uyum ya da sosyalleşme, iletişim gerçekleşmek zorunda. Benjamin Anna'yı Seviyor'da aile ilişkileri ve dayanışma da var. Bunun üzerine konuşabilirsiniz çünkü Benjamin'in babası Anna'nın babasına başka bir şehirde iş buluyor. Bu bir dayanışma meselesi. Benjamin hastalanıyor, Anna ona defterini ve kitabını alıp getirip dersleri anlatıyor.

Benjamin ve Anna, göle çıplak bir şekilde giriyorlar. Şimdi hadi girilir mi yani kız ve erkek çıplak göle girer mi? O yaştaki çocukların birbirlerini çıplak olarak gördüklerinde cinsel nesne olarak algılama ihtimali yüzde kaçtır? Hani, niye yetişkinler dünyasına göre bakılır. Böyle bir şey sadece yetişkinlerin kafasında geçen bir şeydir ve hakikaten işte konuşmaya başlarken söylediğim gibi karşı cinsi sadece cinsel nesne olarak algılamaktır. Tek başına öyle algılıyorsan, aşağılıyorsun demektir. Çocuğa, böyle bir düşünce yapısını, böyle bir algıyı çocukluktan itibaren söyleyerek büyütmeye kalktığınız zaman, o çocukların birbirlerine bakışı sevgi üzerine kurulabilir mi çok emin değilim. O sahne önemlidir. Mesela Anna'nın Benjamin'i gölden çıktıktan sonra Benjamin'in titriyor olması üzerine Anna'nın onu göğsüne bastırıp kendi sıcaklığıyla ısıtmaya çalışması var. Bu bir annelik duygusudur baktığınız zaman yani kadının rolüdür. Onu kucağında ısıtıyor yani iyileştirmeye çalışıyor. Bu aslında rol model anlamında baktığınız zaman hayatın içerisinde sağaltıcı olan yani iyileştirici olan cinsiyet önemli bir şekilde kadındır, buradan ona da geçebiliriz. Yani böyle bölümler halinde baktığınız zaman, bence parça parça okuyun, çocuğun hangi sayfa ya da hangi hikâyeden hoşlanacağını öngörebilirsiniz. Onları araştırmanız önemlidir.

Benjamin ve Anna'nın aile yapısındaki toplumsal cinsiyet eşitliği hakkında neler düşünüyorsunuz?

Anne-baba rol modeli konusunda modernite yani 18. yüzyıl 1789 Fransız İhtilali ile başlayan ulus devletler, uluslaşma süreci, yeni devlet yapılarının ortaya çıkışı, imparatorlukların ortadan kalkışı, kentleşme, endüstrileşme, sanayileşme, aydınlanma

felsefesinin ortaya çıkışı ve modernitenin toplum yapısı, ulus devletin ortaya çıkmasıyla beraber sistemin değişmesi gibi bir gerçeklik var. Bu sistem değişkeni ve kentleşme neyi yok ediyor, feodaliteyi yok ediyor yani feodalite de büyük aile söz konusudur. Dede, nine, hala hep beraber yaşıyorlar. Toprağa bağlı bir yaşam söz konusu ama sanayileşme ve kentleşme bu aile yapısını parçalıyor. Bu nedenle çekirdek aile ortaya çıkıyor. Çekirdek aile ortaya çıkınca da Batı'da, bakın biz bugün tartışmaya kalkıyoruz bazı şeyleri ama tarihi yakalarsanız çok farklı şeyler düşünürsünüz. Batı'da kiliseyle modernite karşı karşıya gelip tartışıyorlar. Pazarlık yapıyorlar ve bu pazarlığın sonucunda aile rol modelleri üzerine şöyle bir karar veriliyor. Sonucunda diyorlar ki anne evde oturacak, çocuklarını büyütecek, iyi bir eş, iyi bir anne olacak. Ona şöyle bir eğitim vereceğiz. Nasıl bir eğitim vereceğiz işte bir okula göndereceğiz alışveriş yapacak kadar matematik öğretilim, yemek yakmayacak kadar fizik, kimya öğretilim ama daha çok din dersleri öğretilsin bu çocuk. Kendini rehabilite etsin diye resim öğretilsin. Karşısındakini rehabilite etsin, eğlensin diye de müzik öğretilsin diyorlar ve böyle bir eğitim sürecinden geçirip iyi bir anne, iyi bir eş olmak üzere kızları böyle eğitiyorlar.

Erkek çocuklara ne yapıyorlar? Diyorlar ki sen fabrikada çalışacaksın, asker olacaksın, memur olacaksın, şoför olacaksın, pilot olacaksın, şunu olacaksın bunu olacaksın yani erkeğe tekniği devrediyorlar; kadına da evde otur, çocuklarını büyütüp kocana da iyi hizmet et diyorlar. Bu Batı'nın 17. yüzyıl sonuyla 18. yüzyılda yapılan büyük tartışmalar sonucunda verdiği karardır. Sonra ne oluyor? Bütün bu sistematiğe göre kadının geride kaldığı ve erkeğin her şeye karar verdiği bir dünya sistematiği kuruyorlar. Bu dediğim bilgilerle genç kızları donattılar. Erkek çocuklara da "Hadi canım sen git işini yap." Masallar da aynı şeydir. Masallar, bu kısmını hiç abartısız söylüyorum kadını "aptal" yerine koyar. "Senin zekâ pırlıtsı göstermen yasaktır." der masallar. "Sen sadece kendini güzel tut, bekle bir beyaz atlı prens dıgıdık dıgıdık gelecek seni atın arkasına bindirip götürecektir." Bizim kızlarımız da beklerler beyaz atlı prens gelecek diye, çok beklerler. Evet yani şimdi hikâye böyle gidiyor bakın ta masallardan gelen bir rol model paylaşımı meselesi var. Evet, Batı toplumlarında 20. yüzyıla gelene kadar bir zekâ pırlıtsı gösteren kadın cadılıkla suçlanmış ve asılarak öldürülmüştür. Buna lütfen dikkat edin! Zekâ pırlıtsı gösteren kadın yani hastayı sağaltacak bir şey bulduysa "vay büyücü" derler. Bir okuma kültürünü öğrenmişse "Vay bu canavar, provokatör" derler. Kadının bir şeyi öğrenmesi yapabilmemesi yasaktır.

Daha çarpıcı bir örnek vereyim Marie Curie, radyoaktif maddeyi buluyor. Marie Curie'ye Nobel vermemek için erkekler dünyası yapmadıklarını bırakıyorlar. Batı'daki kadının yaşadığı şey bu. O nedenle cinsiyet ayrımcılığı, rol model meselesine geldiğiniz zaman bu konu yani 17. yüzyılın sonlarında başlayıp 20 yüzyılın ortalarına kadar devam eden süreçtir ve kadının hiçbir değeri, hiçbir anlamı yok Batı'da. Mutlak baba otoritesi var. Erkeğin sözünden hiç kimse çıkamıyor hatta babanın çocuklarını kürek cezasına mahkûm etme hakkı var. Ne oluyor sonra 20. yüzyılın başlarında I. Dünya Savaşı ve II. Dünya Savaşı çıkıyor ve Avrupa'da taş üstünde taş kalmıyor yani bütün her yer yıkılıyor. Yıkılmayan şehir yok Avrupa'da. Sonra işte oturup tartışıyorlar yani nerede hata yaptık biz diye ve o hatanın en büyük sonuçlarından bir tanesi mesela II. Dünya Savaşı'ndan sonra erkekler yenilmiş olarak evlerine dönüyor. Erkekler "Biz geldik evimize, otoritemizi geri alıyoruz." dediler. Bu sefer kadınlar "Durun bakalım biz fabrikada çalışmayı öğrendik, kendi başımıza ayakta durmayı

öğrendik, hayatı sürdürebilmesini öğrendik. Bundan sonra size otorite vermiyoruz.” diyorlar ve bunun üzerine bu şekilde kadın erkek eşitliği tartışması başlıyor. Yeniden politik anlamda tartışmaları var ama burada gerçekçi bir tartışma var. O süreç devam ediyor, yetmişlere kadar süren bir tartışma var orada. Yetmişlerden sonra artık kadının hayatının içinde eşit, özgür bir özne olduğu ve özne olarak var olacağı kabul ediliyor. Kabul edilmesi meselesinde kadın hakkını alıyor. Asıl mesele çocuk tarafında, Birleşmiş Milletler’de “Street Children” denilen o sokak çocukları tartışması var. Bugün Gazze’de görüyorsunuz yani İsrail’in bombardımanı ile ortada kalan, annesi babası ölen, evi yıkılan, yakınlarını kaybeden bir sürü çocuk var. O çocuklar, aslında bir savaştan kalan çocuklar ve sokak çocuğu olacaklar. Kim sahip çıkacak, nasıl çıkacak? Onların bundan sonraki hayatları nasıl olacak? İşte Batı, bunu II. Dünya Savaşı’ndan sonra tartışıyor ve ondan sonra da Birleşmiş Milletler’de çocuk hakları üzerine tartışmalar yapıyor ve “Çocuk Hakları Sözleşmesi” imzalanıyor. Çocukluğu, feodalite 7 yaşında bitirir, modernite 14 yaşında bitirir. II. Dünya Savaşı’ndan sonraki çocuk tanımlamasında “0-18 yaş arasındaki insan yavrusu çocuktur.” diye bir kararla biter. Bu şekilde çocukların hakları tanımlanır.

“BENJAMİN ANNA’YI SEVİYOR” BAŞLIKLİ KİTAPIN ÇOCUK GERÇEKLIĞİ VE ÇOCUĞA GÖRELİK İLKELERİ BAKIMINDAN İNCELENMESİ

“Benjamin Anna’yı Seviyor” Başlıklı Kitabın Çocuk Gerçekliği İlkelerine Göre İncelenmesi

Çocuğun doğası

Çocuk doğduğu andan başlayarak çevresindeki uyaranlarla etkileşime girer. Çocuğun yaşamsal gereksinimlerinin karşılanması, çevresindeki uyaranların niteliği, kendini özgürce gerçekleştirmeye dönük ortamların varlığı, onun gelişimini etkileyen temel değişkenlerdir (Sever, 2012). İncelenen “Benjamin Anna’yı Seviyor” kitabı, bir çocuğun aşk hakkında ilk deneyimlerini konu edinmektedir. Bu deneyimden yola çıkarak çocuklardaki aşkın, sevginin doğallığını görüyoruz. Aşk, sevgi yaşamda var olan bir gerçektir, dolayısıyla çocuk için de bir gereksinimdir. Yazar, ana karakter Benjamin’in bize çocuğun bu gereksinimini nasıl karşıladığını anlatırken bir yandan da çevresindeki uyaranların niteliğinden söz eder. Kitapta Benjamin bu duyguyla yalnız başına başa çıkamaz. Çevresinde kendini özgürce gerçekleştirmesine destek olan insanlar vardır. Örneğin Holger amca. Benjamin’in amcasının gelişi kitabın başından itibaren merak konusudur çünkü o hem gülünç hem eğlenceli hem de çok zeki bir insandır. Bu karakterle çocuğun merak ve keşfetme duygusu hikâyeye boyunca canlı kalır. Bunun yanı sıra Holger amcayla yaşanan serüvenler de çocuğun devingen ve değişken yapısına oldukça uygundur. Aile üyelerinin Benjamin’in bu ilk deneyimine olan yaklaşımı, ona öğüt ve emir vermeden destek oluşları da çocuğun gelişim sürecini olumlu bir biçimde destekler. Çocuğun doğasında öğüt ve emire yer yoktur. Özellikle öğüt ve emirle yaptırılmaya çalışılan eylemlerin de içtenlikle karşılık bulmadığı görülür. Benjamin’in annesi Grete, ona ne zaman bir şeyleri yapmaması gerektiğini söylese Benjamin çekinmeden yapar. Ailenin Benjamin’e gösterdiği destek, Anna’yı tanımak istemeleri, yemeğe davet etmeleri de çocuğun duygularını yansıtabilmesini kolaylaştırmıştır. Benjamin doğasında var olan içtenliği, sevgisini ve öfkesini gösterirken kaybetmemiştir. Anna’yı düşündüğünde karnında uçuşan

kelebekleri anlatışı da Bernhard'a ya da Jens'e olan nefretini anlatışı da oldukça içten ve doğaldır. Anna'nın evini ilk ziyaretinde hissettiği heyecan ile Anna'yı her gördüğünde hissettiği heyecan ve ne yapacağını bilemeyişi de çocuğun doğasında var olan bu duygunun yansımasıdır. Bunların yanı sıra Anna'nın sığınağında yatağına uzanıp okuduğu kitaplar ve dergilerle daldığı düşler de çocuğun doğasında var olan düş gücü ve devingenliğin bir gösteresidir.

Çocuğun gereksinimleri

Çocuğun "bedensel, duygusal, sosyal ve bilişsel" gereksinimlerinin erken dönemde giderilmesi gerekir (Pringle, 1986). İncelenen Benjamin Anna'yı Seviyor kitabı, çocuğun başta sevgi gereksinimi olmak üzere birçok gereksinimini aynı anda karşılar. Öykü daha başlamadan verilen "Siz aşkın ne olduğunu bilemezsiniz. Büyüyünce öğrenilir bu." sözlerinin asılsız olduğunu kanıtlar niteliktedir. Çünkü aşk da sevgi de yaşamda var olan gerçeklerdir ve doğaldır. Tıpkı bir çocuk gibi. Bu nedenle aşk da sevgi de en çok onların hakkıdır çünkü bu duyguları layığıyla yaşayanlar onlardır. "Benjamin karnının kasıldığını, göğsünün daraldığını hissediyordu. Her yanı ağrıyordu sanki. Belki ona öyle geliyordu." (Härtling, 1991). Anlatılan bu hisler sevginin en saf halidir. Anna, Benjamin gibidir. Okula yeni geldiğinde arkadaşları onunla alay eder hatta bir gün Benjamin dikkatini çekebilmek için Anna'nın suratına top atar. Anna ilk kez ağlar. Benjamin neden ağladığını sorduğunda ise sevilmediği için ağladığını söyler çünkü sevgi bir gereksinimdir. Bu gereksinim karşılanmadığında çocukta olumsuz duygular oluşabilir. Anna'da her çocuk gibi sevilme, önemsenme ve onaylanma istemektedir. Bunun yanı sıra Anna'nın yeni bir şehre taşınması, yeni arkadaşlar edinmesi, Benjamin'in göçmen bir arkadaşı olması, onun ailesini ve kültürünü tanımasıyla da çocuğun yeni deneyim ve yaşantı gereksinimi karşılanmaya çalışılmıştır. Kitapta toplumdaki bireylerin farklı ekonomik güçlere sahip olabileceğini görüyoruz. İnsanı insan yapan ekonomik gücü değil karakteridir. Bu sayede çocuk, insanların maddi güçleriyle değil karakteriyle var olduğunu fark eder. Anna'nın evi, Benjamin ve Anna'nın birbirlerine güvenmeye başladıkları, romantik arkadaşlıklarının başladığı yerdir. Yazar, bu ev ve aileyle farklılıklara karşı anlayışlı olmayı ve farklılıklara saygı duymayı sezdirmeye çalışmıştır. Böylelikle çocuğun güven ve inanma gereksinimi de karşılanmıştır. Öykü aynı zamanda çok sevdiğimiz birinin aniden uzaklaşmasının ne kadar zor olabileceğini de gösteriyor. Bunun yanı sıra Holger amca karakteriyle de çocuğun yaratıcılık, sanat ve estetik gereksinimlerine vurgu yapıyor. Yazar bunları söylerken düşüncelerini dayatmıyor, çocukların bu yargılara kendilerinin ulaşmalarını bekliyor.

Çocuğun ilgisi

Çocuğun ilgisi, onun yaşamında bir gereksinimi karşıladığı için süreklidir (Çer, 2016). İncelenen kitap çocuğun gereksinimlerine farklı farklı konularda vurgu yaptığı için çocuğun ilgisi de öykü boyunca canlı kalır. Çocuklara sunulacak kitapların yazın niteliğinin yanı sıra çocukların ilgisinin gerilimli, heyecanlı ya da gülünç öğelerle çekilmesi beklenir. Çünkü gerilim, serüven gibi öğeler çocukların ilgisini en üst düzeyde tutar. Gerilim ile anlatılmak istenen, korku uyandıran bir özellik değil heyecanı canlı tutan bir anlatımdır. Serüven yüküyle okumayı kolaylaştıran, okuru metne yaklaştıran bir öğedir (Dilidüzgün 2003). Yazar

öyküde bu gerilimi sürekli olarak duyumsatır. Başta Holger amcanın gelecek olmasıyla, onun kişiliğine dair ilginç ipuçlarıyla, Anna'nın sınıfa gelişiyle, Benjamin ve Anna'nın birbirlerine misafir oluşuyla birlikte bir geziye çıkmalarıyla ve Anna'nın gidişiyle bu gerilim hissedilmektedir. Anna'nın başka bir şehre taşınması nelere sebep olmuştur bu da cevap bulamamış bir gerilim konusudur. Kitabın seslendiği 10-12 yaş grubu çocuklar için söz edilen konular çocuğun ilgisini yansıtmaktadır. Bu konuların kitapta bu biçimde işlenişi çocuğun ilgisini sürekli olarak canlı tutmuştur.

Çocuğun dil ve anlam evreni

İncelenen kitabın 10-12 yaş aralığına uygun olduğunu düşünüldüğünde bu yaş grubundaki çocukların öyküdeki duygusal ve karmaşık ifadeleri anlayabilmesi göz önünde bulundurulmalıdır. Yazar, kitapta soyut ifadeler kullanmaktan kaçınmıştır. Bu durum kitabın seslendiği yaş aralığı için uygun bulunmuştur. Her ne kadar kelime dağarcıkları önceki yaşlara göre gelişmiş olsa da karmaşık cümleleri anlayabiliyor olsalar da soyut kavramları anlamlandırmada zorlanabilirler. Hikâyede ana karakterimiz Benjamin' in düşüncelerinin ve hislerinin ailesi tarafından beslenmesinin, destek görmesinin çocuğun dil ve anlam evrenini geliştirdiğine de şahit oluruz. Nitekim Benjamin Anna'ya duygusal ve dilsel yeterliliğini gösterir nitelikte bir mektup da yazıyor. Bunun yanı sıra Anna'nın ailesinin göçmen olması, farklı dillerde konuşmaları, zevklerinin farklı olmasıyla da bireysel farklılıklara değinilmiştir.

Çocuğun bakış açısı

Çocuk devingen ve değişkendir. Durağan bir yaşamı olmayan çocuğun, durağan düşünceleri olması da beklenilmez. Devingen düşünce yapısı çocuğun dilini, düş gücünü, çevresini, dolayısıyla yaşantısını da etkiler. İncelemekte olduğumuz kitap, çocuğun bakış açısından aşk, arkadaşlık, diğerlerinden farklı olmak, farklı koşullarda yetişmek gibi konuları ele alır. Yazar, bunu yaparken yaşamın gerçeklerini çocuğun gözünden, çocuğun anlayabileceği ve hoşuna gidebileceği şekilde anlatmayı başarmıştır. Ana karakterimiz Benjamin, ilk kez deneyimlediği duygularla baş etmeye çalışırken çevresinin desteğiyle bu duyguları kabullenmiş ve duygusal bir dengeye ulaşmıştır. Böylelikle Benjamin, duygu ve düşüncelerini etkili bir biçimde anlatmaktadır. Yaşlılarıyla, ailesiyle olan ilişkisi, paylaşımı tamamen çocuğun bakış açısından yansıtılmıştır. Ana karakter, yetişkinin bakış açısıyla biçimlendirilmemiştir. Bu nedenle kitap çocuğun bakış açısını yansıtmaktadır.

KAYNAKÇA

- Charvölovä, Gabriele. *Autobiografische Züge im Werk von Peter Härtling*. Cesko: Universität Pordubice Philosophische Fakultät, Studienabschlussarbeit, 2017.
- Çer, Erkan. *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap, 1. Basım, 2016.
- Dilidüzgün, S. *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları, 2003
- Güngör, Hasret- Emer Kızılar, Funda. "Alan Gratz'ın 'Refugee' ve Peter Härtling'in Djadi, Flüchtlingsjunge Adlı Romanlarında Mülteci Çocuklar". *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi* 6 (2020), 432-446.
- Härtling, Peter. *Benjamin Anna'yı Seviyor*. çev. Necdet Neydim. İstanbul: Günışığı Kitaplığı, 1991.
- Härtling, Peter. *Leben Lernen: Erinnerungen*. Almanya: Dt. Taschenbuch-Verlag, 2005.
- Larsson, Linda. *Didaktisierungsmodell zu Ben liebt Anna von Peter Härtling*. Tyska: Högskolan Dalarna. Akademien för humaniora och språk Inriktning tyska. Examensarbete, 2012.
- Mlodzianowska-Hernik, Monika. *Zur Inszenierung von Erinnerung im Werk von Peter Härtling*. Zielona Gora: Gießen Universität, Fachbereich Germanistik, Dissertation, 2008.
- Pringle, M. J. K. *The Needs of Children*. London: Routledge, 1986.
- Sever, Sedat. *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem, 7. Basım, 2012.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırmacıların çalışmaya katkısı şu şekildedir;

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 2: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 3: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma.

DESTEK ve TEŞEKKÜR BEYANI

Bu çalışmaya, söylesi vererek katkı sağlayan Prof. Dr. Necdet NEYDİM'e teşekkür ederiz.

ÇATIŞMA BEYANI

Araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden çıkar çatışması bulunmamaktadır.